

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

ENTERPRISE COMPETITIVENESS BASED ON RESOURCE POTENTIAL

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що визначення поняття конкурентоспроможності як у загальному розумінні, так і на рівні підприємства, є важливою проблемою для утримання стійких позицій на ринку. А також, для ефективного функціонування промислових підприємств необхідно визначити систему чинників, що впливають на рівень конкурентоспроможності для утримання її позицій та подальшого підвищення. В даній науковій статті проаналізовано та систематизовано різноманітні підходи до теоретичного визначення поняття «конкурентоспроможність» для більш повного розкриття сутності даного терміну та полегшення подальших досліджень з даної теми, а також запропоновано узагальнююче власне визначення терміну. Складено логіко-структурну схему формування конкурентоспроможності підприємства, показано взаємодію і взаємозв'язок зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на цей процес. Виокремлено ресурсний потенціал підприємства (під яким розуміється сукупність наявних видів ресурсів, сполучених між собою, використання яких дозволить досягти економічного ефекту) як один з головних початкових внутрішніх факторів формування конкурентоспроможності підприємства.

Актуальность темы исследования обусловлена тем, что определение понятия конкурентоспособности как в общем смысле, так и на уровне предприятия, является важной проблемой для удержания устойчивых позиций на рынке. А также, для эффективного функционирования промышленных предприятий необходимо определить систему факторов, влияющих на уровень конкурентоспособности, удержание его позиций и дальнейшего улучшения. В данной научной статье проанализировано и систематизировано различные подходы к теоретическому определению понятия «конкурентоспособность» для более полного раскрытия сущности данного термина и облегчения дальнейших исследований по данной теме, а также предложено обобщающее собственное определение понятия. Составлено логико-структурную схему формирования конкурентоспособности предприятия, показано взаимодействие и взаимосвязь внешних и внутренних факторов, влияющих на этот процесс. Выделено ресурсный потенциал предприятия (под которым понимается совокупность имеющихся видов ресурсов, соединенных между собой, использование которых позволит достичь экономического эффекта) как один из главных начальных внутренних факторов формирования конкурентоспособности предприятия.

The relevance of this research topic due caused of the fact that the definition of competitiveness in the general sense, and at the enterprise level, is one of the most important issue for keeping the stable enterprise's position in the market. Also, for the effective functioning of the industrial enterprises it is necessary to define a system of factors affecting to the competitiveness, for keeping their positions and for further improve. In this research article it was analyzed and systematized different ways to the theoretical definition of "competitiveness" for giving more complete disclosure of the economic nature of this term and for facilitating further research on this topic, as well as it was proposed our own general definition. it was compiled the log frame of enterprise competitiveness forming, showed the interaction and the

relationship of internal and external factors, affecting to this process. It was allocated the resource potential of the company (which is defined as the set of available resources, connected to each other, the use of which could be achieve the economic effect) as one of the main initial internal factors of the enterprise's competitiveness formation.

Ключові слова: конкурентоспроможність, підприємство, ресурсний потенціал, фактори впливу, формування.

Вступ. Пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємств набуває особливої актуальності з огляду на останні тенденції розвитку ринку. Для ефективнішого пошуку рішень щодо підвищення конкурентоспроможності, в першу чергу, важливо дати адекватне визначення цього терміну. Конкурентоспроможність підприємства досліджувалася багатьма вченими, починаючи з робіт А. Сміта, Д. Рікардо, Дж. С. Мілля, К. Маркса, Дж. Кейнса, Й. Шумпетера, та закінчуючи працями їх послідовників. На сьогодні в багатьох наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених розглядається дане питання, зокрема, И.М. Акімова [1], І.В. Булах [2], А.Е. Воронкова [3], В.Ф. Оберемчук [4], М. Портер [5], В. Стівенсон [6], З.Є. Шершньова [7]. Одним з факторів, що формує конкурентоспроможність фірми є обсяг, якість, склад, застосування його потенціалу, зокрема, ресурсного потенціалу. Це передбачає ефективне використання наявних ресурсів підприємства, які характеризуються обмеженістю та потребують пошуку шляхів оптимізації їх використання.

Постановка завдання. Основними цілями даного дослідження є: аналіз теоретичних підходів до визначення терміну «конкурентоспроможність» та наведення власного узагальнюючого визначення даного поняття; виявлення факторів, що впливають на формування конкурентоспроможності підприємства; дослідження значення ресурсного потенціалу у формуванні конкурентоспроможності підприємства.

Методологія. Під час проведення даного дослідження використовувались методи порівняння та узагальнення, метод аналізу, інструменти пакету Microsoft Office, складання логіко-структурної схеми для ілюстрації факторів впливу на формування конкурентоспроможності підприємства.

Результати дослідження. Конкурентоспроможність підприємства є комплексною порівняльною характеристикою, яка повинна відобразити ступінь переваг підприємства, що розглядається над підприємствами-конкурентами за певною, визначеною сукупністю оціночних показників його діяльності.

Досліджуючи наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, можна стикнутися з багатьма визначеннями терміну конкурентоспроможності, які загалом представляють одну й ту саму економічну категорію, проте різними підходами. На Табл. 1 наведено декілька визначень цього терміну та виділено так звані слова-синоніми, для того щоб краще показати різноманітність підходів до визначення поняття.

**Таблиця 1. Теоретичні підходи до визначення терміну
«конкурентоспроможність»**

№	Автор	Визначення терміну
1.	Акімова І.М.	Конкурентоспроможність – це здатність організації продовжувати працювати у вибраній сфері бізнесу, коли макросередовище швидко змінюється, адаптуватися до його змін, створювати свої конкурентні переваги і на цій основі досягати кращих результатів діяльності, ніж конкуренти [1].
2.	Булах І.В.	Конкурентоспроможність підприємства – це здатність підприємства створювати і використовувати конкурентні переваги, займаючи певну конкурентну позицію в даний період часу [2].
3.	Воронкова А.Е.	Конкурентоспроможність – це властивість суб'єкта ринкових відносин, яка виявляється в процесі конкуренції і дозволяє зайняти свою нішу в ринковому господарстві для розширеного відтворення, що передбачає покриття всіх витрат виробництва і отримання прибутку від господарської діяльності [3].
4.	Оберемчук В.Ф.	Конкурентоспроможність – комплексна порівняльна характеристика підприємства, яка відображає ступінь переваги сукупності оціночних показників діяльності підприємства, що визначають його успіх на певному ринку за певний проміжок часу, по відношенню до сукупності показників підприємств конкурентів [4].
5.	Портер М.	Конкурентоспроможність – це зростання продуктивності організації, що виявляється в зниженні витрат або диференціації [5].
6.	Стівенсон В.	Конкурентоспроможність – ефективність задоволення потреби клієнта компанією порівняно з іншими компаніями, що пропонують подібний товар або послугу [6].
7.	Шершньова З.Є.	Конкурентоспроможність – це рівень компетенції підприємства щодо ін. підприємств-конкурентів у нагромадженні та використанні виробничого потенціалу певної спрямованості, а також його окремих складових: технології, ресурсів, менеджмент, навичок персоналу тощо, що знаходить вираження в показниках якості продукції, прибутковості, продуктивності тощо [7].

З огляду на всі наведені дефініції та систематизуючи їх, а також звертаючись до перекладу слова іноземного походження «конкуренція» (з лат. *concurrentia* - змагання, суперництво) пропонується таке узагальнююче визначення.

Конкурентоспроможність – (дослівний переклад «здатність змагатися») – це наявність певних переваг (ресурсів) та спроможність і вміння їх правильно використовувати у суперництві з іншими «гравцями» для досягнення своїх цілей.

Доповнимо вищевикладене визначенням поняття «ресурсний потенціал підприємства», під яким розуміється сукупність наявних видів ресурсів, сполучених між собою, використання яких дозволить досягти економічного ефекту.

У розрізі теми дослідження з приводу теоретичних підходів до визначення конкурентоспроможності на основі ресурсного потенціалу, на Рис. 1 представлено логіко-структурну схему факторів, що впливають на формування конкурентоспроможності підприємства.

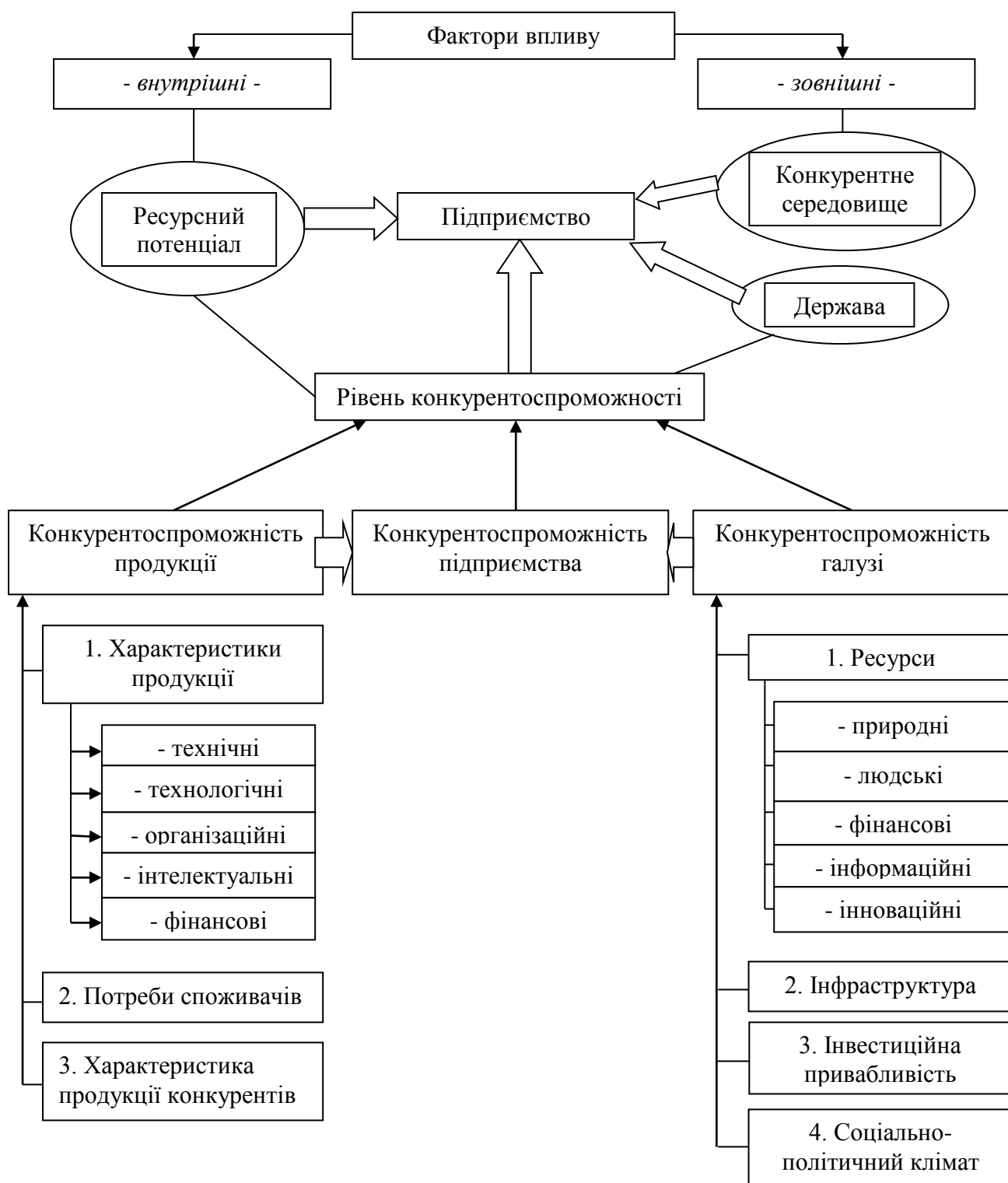

Рис. 1. Логіко-структурна схема факторів, що впливають на формування конкурентоспроможності підприємства

Розглядаючи дану схему взаємодії підприємства з зовнішніми та внутрішніми факторами, ми можемо спостерігати як впливає той чи інший чинник на формування конкурентоспроможності підприємства та на підвищення її рівня.

В правій частині схеми зображені зовнішні фактори впливу, до яких віднесено конкурентне середовище (ринок, на якому здійснює свою діяльність підприємство, в залежності від сфери своєї діяльності, постачальники, споживачі, підприємства-конкуренти), а також держава – всі суб'єкти влади, органи державного управління, з якими прямо чи опосередковано взаємодіє підприємство.

В лівій частині схеми – внутрішні фактори, з яких виокремлено саме ресурсний потенціал підприємства, який є в центрі нашого даного дослідження. В центрі – підприємство, що розглядається. Нижче зазначені три рівні конкурентоспроможності, які теж мають взаємний вплив один на одного.

Найнижчий рівень – конкурентоспроможність продукції, представлений трьома частинами: характеристики продукції, які оцінюються за технічними, технологічними, організаційними, інтелектуальними, фінансовими параметрами; потреби споживачів (відповідність виробленої продукції запитам ринку) та характеристики продукції конкурентів (оцінка за параметрами власної продукції та їх порівняння).

Вищий рівень – конкурентоспроможність галузі, до якої за своєю господарською діяльністю відноситься підприємство. Він складається з чотирьох компонентів: 1) ресурси (природні, людські, фінансові, інформаційні, інноваційні), які є аналогічними в більшості випадків з внутрішнім економічним потенціалом підприємства; 2) інфраструктура; 3) інвестиційна привабливість; 4) соціально-політичний клімат.

Середній рівень – конкурентоспроможність підприємства, який є в даному випадку досліджуваним процесом, який формується з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів.

Висновки. Отже, в даному дослідженні шляхом аналізу та систематизації різноманітних теоретичних підходів до поняття «конкурентоспроможність», було запропоновано власне узагальнене визначення терміну. Наведена логіко-структурна схема формування конкурентоспроможності підприємства дає змогу наочно прослідкувати взаємодію зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на цей процес; виокремити ті складові, що є «слабкими» сторонами при перенесенні схеми на конкретне підприємство, а також оцінити їх вплив з метою розробки рекомендацій щодо їх покращення. Перспективою подальших наукових досліджень буде розробка методики оцінки впливу зазначених факторів на формування конкурентоспроможності підприємства та визначення місця ресурсного потенціалу у даному процесі.

Література:

1. Акімова І.М. Промышленный маркетинг: [Текст] монографія / І.М, Акімова. – 2-е изд., стер. – К.: Знання, 2001. – 294 с.
2. Булах І.В. Математична модель оцінки стратегічної конкурентоспроможності підприємства / І.В. Булах // Вісник Нац. ун-ту водного господар. та природокорист.: збір. наук. праць. – Рівне: Видавничий центр НУВГП, 2007. – Вип. 3 (39). – С. 24-31.
3. Воронкова А.Е. Діагностика стану підприємства: теорія і практика: [Текст] монографія / А.Е. Воронкова [та ін.]. – Харків: ІНЖЕК, 2006. – 448 с.
4. Оберемчук В.Ф. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства: стратегічні аспекти: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня д.е.н. Спец. 08.06.01 / В.Ф. Оберемчук. - К.: Київський нац. ек. ун-т, 1999. – 19 с.
5. Портер М. Стратегія конкуренції / М. Портер, пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 390 с.
6. Стивенсон В.Дж. Управление производством / В.Дж. Стивенсон: [пер. с англ. под общ. ред. Ю. В. Шленова]. – М.: ООО «Издательство «Лаборатория Базовых Знаний», ЗАО «Издательство БИНОМ», 1998. – 928 с.
7. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: підручник. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2004. — 699 с.